

משרד החינוך והתרבות - המחלקה לתרבות תורנית

ג ל י ו נ ו ת ל ע י ו נ ב פ ר ש ת ה ש ב ו ע
בערכת נחמה ליבוויץ
שנת העשרים וחמש

דברים (תשכ"ו) הפטרה לשבת חזון ישעיה א' השבוע לא יופיע עלון הדרכה

עיון גם גליונות דברים תשכ"א, כ"ב, כ"ד.

א. שאלה כללית

אברבנאל: ואמר הנביא: אולי תחשבו שבעבור היות בית המקדש ביניכם ועולותיכם וזבחיכם בקרבים כל היום על גבי המזבח תחיו לרצון לפני השם, וכסאמר האנשים הפושעים שהיו בוטחים בבית המקדש והיו אומרים (ירמ' ז') "היכל ה' היכל ה' היכל ה' המה" - אינו כן, כי הנה שמוע תורת ה' מזבח טוב וקיום דברו יותר נבחר מכל קרבן וכסאמר (שמואל א' י"ג) "החפץ לה' בעולות וזבחים כשמוע בקול ה'".

הצד השווה שבין פסוקי ישעיה בפרקנו ובין פסוקי שמואל המובאים בדבריו ברור. אך מהו ההבדל שביניהם?

ב. מתוך דברי המורשים:

י"ד: חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי היו עלי למרח.

במדבר רבה סוף פרשה כ"א: שאל גוי אחד את ר' עקיבא: "למה אתם עושים מעוותת? למה בן עמר לבטל קב"ח: (ישעיהו א') "חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי"? אמר לו ר' עקיבא: "חדשי ומועדי שנאה נפשי" - היתכן אומר; לא אמר אלא: "חדשיכם ומועדיכם!"

(1) הסבר הריכוז בין הגוי ובין ר' עקיבא בהבנת דברי הנביאים על העבודה בבית המקדש?

(2) למה התקיף הגוי את עשיית המועדים ולא התקיף - בהסמכו על על פסוקי הנביאים - את הבאת הקרבנות?

ג. י"ב כי תבואו לראות פני מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי.

תכורם (הבאור: לישעיה בסוף המאה ה"ח) להירץ הומברג:

ד"ה מידכם: אינו נדבק היטב עם "רמוס חצרי", שהרגל רומס ולא היד. ולכן נאמר: שכל הבא לראות את פני היה מביא מנחת יד, כדכתיב (דברים ט"ז ט"ז) "ולא יראה את פני ה' ריקם איש כמתנת ידו" ועל זה אמר, "כי תבואו לראות פני מי בקש זאת" כלומר: המתנה מידכם, ו"מי בקש" מושך עצמו ואחר עמו כאלו אומר: ומי בקש רמוס חצרי. והכוונה לא בלבד שאין חפץ במתנת ידכם, גם אינני מבקש את ביאתכם לרמוס בחצרי, כדי לראות פני. ועל דרכנו תרגום המקרא כך הוא: קאמט: איהר פאר מינעם אנטליץ צו ערשיינען, ווער פערלאנגט דיא גאנצע אויס אייערער האנד? וואצו גאר מינען פארהאן בעטרעטען?

שד"ל ד"ח כי תבואו לראות פני מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי

אחרי שאין ביאתכם בכרונה להקביל פני דרך יראה וכבוד, הנה אין ביאתכם אלא לעשות מצות אנשים מלומדה, הרגלים לברון עושות פעולתן (שהיא הביאה והרמיסה), והלב אינו עושה פעולתו (שהיא ההכנעות והתשובה), ומי בקש זאת מידכם? מי בקש מידכם רמוס חצרי? כי אמנם חפץ הא-ל הוא, שיבואו וישתחוו לפניו בלב שלם, אך לא יבקש שיבואו ברגליהם בלבד ולא בלבנותם.

(1) איזה משני הפרושים נראה לך? נמק את תשובתך!

×× (2) מה ראה הנביא להוסיף מלת "זאת", ולמה לא אמר "מי בקש מידכם רמוס חצרי"?

ד. י"ג לא תוסיפו הביא מנחת שוא קטרת תועבה היא לי.

רש"י ד"ה לא תוסיפו הביא מנחת שוא:

מתה אני בכט: לא תביאו לי עוד מנחת שוא שלכם, שתעשן העולה ממנה קיטור של תיעוב הוא לי ולא נחת רוח.

× 1. מה ראה רש"י להקדים לפרושו מלות "מתרה אני בכט"?

2. לשם מה הוסיף מלת "מנחת שוא" שלכם?

3. מה הקשי בפסוקנו שאותו יישב באמרו "שתעשן העולה..."?

ה. שאלות בראב"ע

- א (1) י"ד ד"ה לראות פני: כמו לפני כי אין פני פעולים.
- ב (2) י"ג ד"ה לא תוסיפו: צווי, כמו (דב' ד' ב') "לא תוסיפו על הדבר".
- ג (3) י"ג ד"ה לא אוכל און: תחסר מלת "נשוא", כמו (שמאל א' ט"ז כ') "חמור לחם", ומעם "ועצרה" כמו (ישע' נ"ג ח') "מעוצר וממשפט לוקח", שלא תעשה כל מלאכה, המעם: לא אוכל לסבול און עם עצרה, כי מה תועלת יש לעצרה עם און?!

מה קשה לו בפסוקנו?

- א מה בא להשמיענו, ואיך ניתן היה להבין את פסוקנו בלי פרושו?
- א (א) איך הוא מפרש את הפ' שמ' א' ט"ז כ'?
- ב (ב) איך הוא מפרש ישע' נ"ג ח' הבמה הפסוק שהוא מסייע לפרושו?
- אא (ג) התוכל לפרש את פסוקנו מבלי הוספת מלה ("נשוא") לפסוק?

תשובות יש לשלוח לנחמה ליבוביץ י-ס קריית משה

מ. פרלמן, קב' יבנה

שאלות בטעמי המקרא

א) דברים א' ט"ה ותשבו ותבכו לפני ה' ולא-שמע ה' בקלכם ולא האזין אליכם

אברבנאל... והנה הביא ראיה שהיה זה בעונם ממה שהם עצמם הודו בדבר, וזהו "ותשבו ותבכו לפני ה'", ואע"פ ששערי דמעות ללא זבול, אעפ"כ לא שמע ה'...

הכתב והקבלה לא היתה הבכיה על אשמתכם מתוך תשובה וחרטה, כי אם על אשר רדפו והכו אתכם, על שהוצרכתם לשוב אחור מפני האויב, לכן לא שמע ה', ולזה אמר "ותשבו ותבכו".

מלבי"ם ששבתם בתשובה

רד"צ הופמן הם שבו לקדש, מקום שנמצא שם משה עם ארון הברית (במדבר י"ד מ"ד). 'דיעפלו לעלות אל-ראש ההר וארון ברית-ה' ומשה לא-משו מקרב המחנה... אבל בכיה זאת לא היתה קשורה בתשובה, רק תלונה על האסון שאירע...

- 1) מה הם הפירושים השונים שניתנו למלה "ותשבו"?
- 2) איך אפשר לפרש כאן מתוך השרואה עם במדבר י"א ד'? והאספסוף אשר בקרבנו התאור תאור וישבו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכלנו בשר
- 3) נראה, שלפי דעת חלק הפרשנים דלעיל מקביל "ותשבו" אל "וישבו" של במדבר י"ד ל"ו והאנשים אשר שלח משה לתור את-הארץ וישבו וילוו עליו את-כל-העדה להוציא דבה על-הארץ במה סותרים הטעמים הקבלה זאת ואיך יש - כנראה - לפרש את פסוקנו לפי דעת בעלי הטעמים?

ב) ב' י' האמים לפנים ישבו בה עם גדול ורב ורם כענקים

הירש

נובר

מי מן המחרגמים כיוון לדעת בעלי הטעמים?

תשובות לסדור זה יש לשלוח למיכאל פרלמן קב' יבנה ד.נ. אבטח